

Identifying factors affecting the quality of vocabulary learning in Persian textbooks (Case example of three grades of the first period of elementary school)

Mohammad Reza Pashaei*

Corresponding author, Department of Persian Language and Literature, Farhangian University, Tehran, Iran.

pashaei.reza@cfu.ac.ir

Mahdi Mousavi Mirkelaei

Department of Persian Language and Literature, Farhangian University, Tehran, Iran.

mi_mousaviii@yahoo.com

Farzane Yaaghoubi Rad

Ph.D, cultural planning and management, Khorasgan Islamic Azad University, Isfahan, Iran.

farzanehrad@yahoo.com

Abstract:

The purpose of this research is to identify the factors influencing the quality of vocabulary learning in Persian textbooks. The method of this research includes two parts: sampling from educational texts and comparing vocabulary lists; specifically, by using linguistic methods to examine the lexical status of books from the qualitative research point of view. To collect data both a questionnaire and a library method were used. According to the results of the data analysis related to the first question, about 980 new words have been taught and about 2955 words have been repeated in the first three grades of Persian elementary books. Pictures, listen and tell sections, tell your friends, search and find, games, book reading and reading together have been used to teach new words. The findings of the first question of the research indicate that the number of words in the Persian books that are taught for the first time and the words that are repeated, the teaching vocabulary formation methods, and introduction of additional resources have provided relatively favorable conditions in vocabulary learning. The findings of the second research question also show that it is important that other subjects should be taught to students in order to learn literacy skills and other basic skills needed in education. As a result, the application of the categories suggested in the fundamental transformation of education document and the national curriculum of the Iran is important as a crucial criterion in determining the necessary vocabulary for education in different primary school grades.

***Cite this article:** Pashaei, Mohammad Reza. Mousavi Mirkelaei, Mahdi. Yaaghoubi Rad, Farzane. Identifying factors affecting the quality of vocabulary learning in Persian textbooks (Case example of three grades of the first period of elementary school). *Vol. 12, No. 2 (Tome 26), October 2023, 263-286.*

DOI: 10.30479/jtpsol.2024.20324.1667

Received on: 12/05/2024

Accepted on: 17/07/2024

© The Author(s).

Publisher: Imam Khomeini International University

Introduction

It is undeniable that the speakers of any language prefer some words to others or avoid using some words in their daily speech. Words that are used more than other words are called high-frequency words. Learning all aspects of a language is impossible, so educational planners and teachers have to select the content of training courses according to the time constraints and also the level of the learners. Readers need to recognize 95% of the words in the text (Adams, 2016: 218). Teachers are looking for their students to read better, but they don't have the opportunity to learn enough. As a result, they emphasize high-frequency words. These words include 50% of our communication. Frequent words are the most important words in different texts. Conflict in word recognition takes our attention away from the original meaning and slows down the reading speed, which will result in a lack of fluency, weakness in phrasing, and lack of sufficient pitch patterns. Reading aloud should be like speaking. Collecting high-frequency words helps in the reading-aloud part.

In teaching children, collecting high-frequency words improves reading skills. The purpose of reading is to read fluently and read automatically, which is accompanied by correct and quick word recognition, correct rhythm, accent, and phrasing in the text. The reading process has two levels: recognizing the word and understanding it. The difficulty in recognizing the word correctly affects our ability to understand what we read (Sanaati, 2013: 65). For those who do not speak the standard language of Iran, the choice of words in learning new word lists is an important issue to know how common and used they are in linguistic contexts. In the field of Persian language education, it should be noted that the frequency of occurrence of words in daily applications is limited because words that have a higher frequency of occurrence and are more useful among native speakers should be included in the early stages of education (Nematzadeh, 2017: 11). They need to have a collection to help them learn faster, master fluency in reading, create enough rhythm in speech, use words correctly and appropriately in the right place and position, and choose the right words and sentences with people in times of need and dealing with troublesome situations. Therefore, in this research, we tried to analyze the vocabulary learning strategies in the Persian textbooks of elementary school.

Methodology

The method of this research included two parts: sampling from educational texts and comparing vocabulary lists; specifically, corpus linguistics methods were used to check the lexical status of books. The interview method is also used. Therefore, the current research is qualitative. The prepared questionnaire includes items related to the general information of the respondents, elements and techniques, activities and exercises of the book that affect strengthening students' writing, as well as determining the best teaching methods for this book by teachers. The research design is based on the

phenomenological method and a combination with the questionnaire tool. The sampling of the research was done in a purposeful way. Therefore, the best teachers in the province, heads of educational groups and experts in this field were selected as the statistical population. The basis of the adequacy of the sample in this section is the saturation of the opinions of the subjects. The categorization method was used to analyze the obtained data.

Results

The first question of the research was to what extent the situation of vocabulary learning in the Persian books of the elementary school corresponds to the students' language learning needs. In answering this question, the condition of the words used in the Persian book of each of the first to third primary levels has been analyzed separately, and at the end, the general answer to the research question has been presented.

In general, about 980 new words have been taught in this book and about 2955 words have been repeated, in this base ten pictures before the beginning of the teaching of letters and signs. The teaching of vocabulary in this section is done only through listening and speaking, and the reading and writing form of these vocabularies has not been taught. In pictures, consonances listen and say, draw and pictures, see and say, search and find, and reading books have led to better teaching of vocabulary. In the second part, the teaching of signs, using images and pictures, listening and saying sections, telling your friends, searching and finding, games, reading aloud and reading together in teaching the words are used.

The second question of the research: According to the approach of the national curriculum of Iran, to realize the ultimate goal of the educational system and to achieve the flourishing of the divine nature, five elements of science, thinking, faith, ethics and action are considered and four areas (self, creation, creation and creator) are considered (Secretariat of the Supreme Council of Education, 2013). The document on the fundamental transformation of education and the national curriculum of the Islamic Republic of Iran is an important criterion in determining the necessary vocabulary for education in academic courses. The aliveness of the language and the creation and birth of new words have made it impossible to define an absolute list of essential words for each grade and accurately determine the desired situation based on that. Therefore, the favorable situation of word learning, according to the answers of the interviewees, research articles and the issues raised in the guide for teaching Persian lessons in elementary school, can be summarized in the following cases.

In the first grade of elementary school, following the formation of reading and writing literacy and the teaching of signs and letters of the Persian alphabet, appropriate vocabulary should be selected and taught in the correct and attractive ways. According to the changes in communication methods, it is better to use words related to the world of science and technology and to teach basic words for using electronic communication devices. In the second grade, the scope of learning vocabulary should be gradually expanded and the

possibility of teaching other subjects and basic life skills should be provided. In the third grade, according to the change and development of communication and linguistic needs of students, the level and variety of words should be increased and the possibility of learning international words widely used in the world of science and technology should be provided. Another thing that can be considered in identifying the optimal condition of vocabulary learning in the Persian textbook of elementary school is to prepare a list of vocabulary found in the textbooks of different levels and teach these words in the Persian textbook.

The third question of the research: What is the optimal situation of word learning strategies in Persian textbooks of the elementary school?

The findings of this research question indicate that the favorable condition of vocabulary learning in elementary school is that basic vocabulary, for learning literacy skills and other basic skills needed in education, other subjects should be taught. According to the approach of the national curriculum of the Islamic Republic of Iran in realizing the ultimate goal of the educational system and achieving the flourishing of the divine nature and paying attention to the five elements of science, thinking, faith, ethics and action as well as four areas (self, creation, creation and creator).

Conclusion

The condition of vocabulary learning in Persian books in the first grade of elementary school is to a large extent favorable and appropriate to the needs of students' literacy and skill learning. Vocabulary needed in learning different subjects is taught to students. In teaching vocabulary, there are appropriate strategies, such as the use of attractive texts containing educational and moral points, suitable illustrations, diversifying exercises, word formation, listen and tell sections, tell your friends, search and find, games, shows and anecdotes have been used and lessons have been organized in useful and necessary educational areas. Due to the rapid changes in social life and the development of science and technology, the vocabulary needed by students is constantly changing and should be changed according to the changes and needs of students today and in future. Reading and writing skills and meta-linguistic skills (thinking, criticism and analysis) should be taken into consideration at the same time. The document of the fundamental transformation of education and the national curriculum of the Islamic Republic of Iran should be considered as an important criterion in determining the necessary vocabulary for education in academic courses.

Conflict of Interest

This research has no conflict of interest with any previous research.

Keywords: word learning, word learning strategies, basic words, high-frequency words.

شناسایی عوامل تاثیرگذار بر کیفیت‌بخشی واژه‌آموزی در کتاب‌های درسی فارسی (نمونه موردی: دوره اول ابتدایی) (پژوهشی)

محمدرضا پاشایی*

نویسنده مسئول، دانشیار گروه آموزش زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

pashaei.reza@cfu.ac.ir

سید مهدی موسوی میرکلائی

استادیار گروه آموزش زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

mi_mousaviii@yahoo.com

فرزانه یعقوبی راد

دانش آموخته دکتری برنامه‌ریزی و مدیریت فرهنگی، دانشگاه آزاد اسلامی خوراسگان، اصفهان، ایران.

farzanehrad@yahoo.com

چکیده

هدف پژوهش حاضر، شناسایی عوامل تاثیرگذار بر کیفیت‌بخشی واژه‌آموزی در کتاب‌های درسی فارسی است. روش این پژوهش، شامل دو بخش فیش‌برداری از متون آموزشی و مقایسه فهرست‌های واژگانی می‌باشد و به طور خاص، از روش‌ها و شیوه‌های زبان‌شناسی برای بررسی وضعیت واژگانی کتاب‌ها از نظرگاه تحقیق کیفی استفاده شده است. برای گردآوری داده‌ها/اطلاعات هم از پرسشنامه و هم از روش کتابخانه‌ای استفاده شد. با توجه به نتایج تحلیل داده‌های مربوط به سؤال اول، در فارسی سه پایه دوره اول ابتدایی ۹۸۰ واژه جدید، مورد آموزش قرار گرفته و حدود ۲۹۵۵ واژه تکرار شده است، واژگان مورد آموزش، متناسب با آموزش هر نشانه، با استفاده از تصاویر و تصویرک‌ها، بخش‌های گوش‌کن و بگو، به دوستان بگو، بگرد و پیدا کن، بازی، کتاب‌خوانی و باهم‌خوانی، مورد آموزش قرار گرفته‌اند. یافته‌های سؤال اول پژوهش بیانگر این است که تعداد واژه‌ها در کتاب‌های فارسی دوره ابتدایی که برای اولین بار آموزش داده می‌شود و واژه‌هایی که تکرار می‌شوند، این تعداد از واژگان و به همراه آموزش روش‌های واژه‌سازی و معرفی منابع تکمیلی، شرایط نسبتاً مطلوبی در واژه‌آموزی، فراهم کرده است. یافته‌های مرتبط با سؤال دوم پژوهش نیز بیانگر این مهم است که واژگان پایه و اساسی، برای فراگیری مهارت‌های سوادآموزی دانش‌آموزان در کنار سایر مهارت‌های پایه‌ای مورد نیاز در آموزش، ضروری است. در نتیجه به کارگیری راهکارهای مندرج در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی، به عنوان معیاری مهم در تعیین واژگان‌های ضروری برای آموزش در دوره‌های تحصیلی دارای اهمیت است.

کلیدواژه‌ها: واژه‌آموزی، راهبردهای واژه‌آموزی، واژگان پایه، واژگان پرسامد.

*استناد: پاشایی، محمدرضا. موسوی میرکلائی، سید مهدی. یعقوبی‌راد، فرزانه. شناسایی عوامل تاثیرگذار بر کیفیت‌بخشی واژه‌آموزی در کتاب‌های درسی فارسی (نمونه موردی: دوره اول ابتدایی)، سال دوازدهم، شماره دوم (پیاپی ۲۶)، پاییز و زمستان ۱۴۰۲، ۲۶۳-۲۸۶.

شناسه دیجیتال (DOI): 10.30479/jtpsol.2024.20324.1667

تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۱۴۰۳/۰۴/۲۷

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۳/۰۲/۲۳

ناشر: دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ع)

۱. مقدمه

این که گویشوران هر زبان در گفتار روزمره برخی واژه‌ها را به برخی دیگر ترجیح می‌دهند و یا از استفاده بعضی واژه‌ها پرهیز می‌کنند یک پیش فرض مهم است. به واژگانی که بیشتر از سایر واژه‌ها استفاده می‌شود واژگان پربسامد می‌گویند. دستیابی به همه ابعاد یک زبان امری دشوار است؛ لذا برنامه‌ریزان آموزشی و معلمان مجبورند با توجه به محدودیت‌های زمانی و همچنین موقعیت فراگیران دست به گزینش محتوای دوره‌های آموزشی بزنند. خوانندگان نیاز دارند ۹۵ درصد کلمات را در متن تشخیص بدهند (Adams, 2016). معلمان در پی آن هستند که زبان‌آموزانشان بهتر بخوانند؛ اما آن‌ها فرصت آموزش کافی را ندارند، در نتیجه بر کلمات پربسامد تأکید دارند. این دست واژگان ۵۰ درصد از ارتباطات ما را در برمی‌گیرند. کلمات پربسامد مهم‌ترین کلمات موجود در متن‌های مختلف هستند. درگیری در تشخیص کلمه توجهمان را از معنی اصلی دور می‌کند و باعث کاهش سرعت خواندن می‌شود که این امر فقدان روان‌خوانی، ضعف در عبارت‌سازی و کمبود الگوهای زیر و بمی کافی را به دنبال خواهد داشت؛ خواندن با صدای بلند باید هویت کلمه را مخدوش نساخته و به صحبت کردن عادی شبیه باشد. بالا بودن تعداد کلمات پربسامد به فرایند خواندن کمک می‌کند. ساماندهی کلمات پربسامد در آموزش به کودکان باعث بهبود مهارت خواندن می‌شود. در سطح کودکان مدرسه‌ای، روان‌خواندن یکی از جنبه‌های مهم فرایند خواندن در نظر گرفته می‌شود و خواندن به صورت خودکار که با تشخیص صحیح و سریع کلمه و ریتم صحیح و مدیریت لهجه و عبارت‌سازی در متن همراه است. فرایند خواندن سه سطح کلی دارد: شناخت فرم کلمه، درک آن و سپس تولید شفاهی کلمات درک شده. دشواری در تشخیص کلمه به طور صحیح در تواناییمان برای این که آنچه را می‌خوانیم متوجه بشویم اثر می‌گذارد (Sanaati, 2012). برای ایرانیانی که زبان مادری‌شان فارسی نیست و به زبان معیار کشور ایران صحبت نمی‌کنند، به‌گزینی واژه‌ها در واژه‌های نوساخته مسأله‌ای مهم است؛ این که بدانیم واژه‌های انتخاب شده در بافت‌های زبانی چه میزان تداول و کاربرد دارند. در زمینه آموزش زبان فارسی نیز باید توجه کرد که بسامد رخداد واژه‌ها در کاربردهای روزانه تا چه حد است؛ زیرا باید واژه‌هایی در مراحل اولیه آموزش گنجانده شوند که بسامد وقوع بالاتری و در میان گویشوران بومی زبان کاربرد بیشتری دارند (Nemat Zade, 2018). برای آموزش سریع‌تر، روانی در خواندن، ایجاد ریتم و زیرومی کافی در گفتار و استفاده درست و بجا از کلمات در مکان و موقعیت مناسب، انتخاب کلمات و جملات مناسب با اشخاص کودکان نیازمند به آن هستند که مجموعه‌ای داشته باشند برای کمک به آن‌ها در زمان احتیاج و برخورد با موقعیت در دسرساز؛ لذا در این پژوهش درصدد آن بر آمدیم تا عوامل تأثیرگذار بر کیفیت بخشی واژه‌آموزی در کتاب‌های درسی فارسی را شناسایی کنیم. پرسش اصلی این پژوهش این است که تا چه حد وضعیت واژه‌آموزی در کتاب‌های فارسی دوره ابتدایی متناسب با نیازهای زبان‌آموزی دانش‌آموزان است؟ و سؤال فرعی این می‌باشد که چه راهکارهایی برای کیفیت بخشی به وضعیت واژه‌آموزی در کتاب‌های فارسی دوره ابتدایی وجود دارد؟ و وضع مطلوب راهبردهای واژه‌آموزی در

کتاب‌های درسی فارسی دوره ابتدایی چگونه است؟ نتایج پژوهش پس از گردآوری داده‌ها/ اطلاعات به وسیله پرسشنامه و روش کتابخانه‌ای، بر فراگیری مهارت‌های سوادآموزی دانش‌آموزان در کنار سایر مهارت‌های پایه‌ای تأکید دارد و نشان می‌دهد آموزش واژه‌هایی که برای اولین بار آموزش داده می‌شود و واژه‌هایی که تکرار می‌شوند و پرداختن به روش‌های واژه‌سازی شرایط نسبتاً مطلوبی در واژه‌آموزی، فراهم کرده است.

۲. چارچوب نظری

در این بخش ابتدا به مفهوم واژه و سپس به مجموعه واژه‌ها شامل انواع واژه در قالب نمودار پرداخته و سپس آموزش واژه، مسئله اساسی در آموزش واژه‌ها، آموزش واژه‌های پایه و در بخش دوم تحلیل نیازها و در قسمت آخر این بخش ضرورت ارزیابی کتاب و نیازسنجی پژوهش مورد بحث قرار گرفته است.

۲.۱. واژه

مشکوٰۃ‌الدینی (Meshkatodini, 2014) واژه را چنین توصیف می‌کند: «اگر واژه‌ها مورد مشاهده و بررسی قرار گیرند، به سادگی معلوم می‌شود که هر واژه، رشته‌ای از صداهاست که به معنایی خاص دلالت می‌کند: مانند شهر، کودک، رفته و غیره» (Kalbasi, 2013:20) واژه را از چهار نظر توصیف می‌کند:

از نظر آوایی: یک ساخت آوایی است که از یک یا چند هجا تشکیل شده، دارای یک تکیه است و در آغاز و پایان آن یک «درنگ» وجود دارد، یعنی می‌توان در آغاز و پایان آن سکوت کرد.
از نظر ساخت صرفی: از یک یا چند تکواژ تشکیل شده و در سلسله مراتب واحدهای دستوری زبان در ساختمان «گروه» به کار می‌رود.

از نظر معنایی: عبارت است از یک واحد معنایی که بر یک یا چند مفهوم منفرد دلالت دارد.

از نظر املایی: دارای وحدت املایی است، به این معنی که در نوشته معمولاً فاصله‌ای در دو طرف آن رعایت می‌شود (Kalbasi, 2013:20).

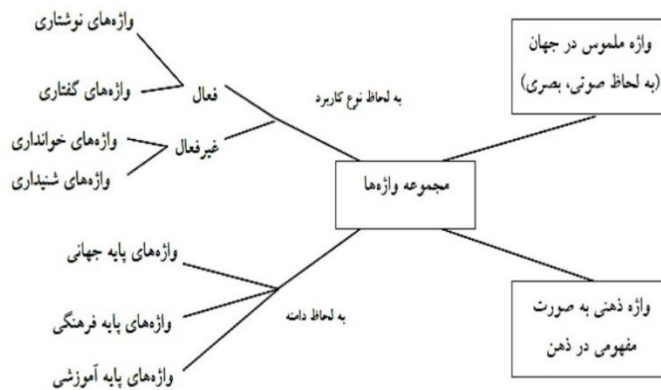
۲.۲. مجموعه واژه‌ها^۱

زبان‌شناسان مجموعه واژه‌های هر زبانی را در عام‌ترین و فراگیرترین شکل، متشکل از کلیه واژه‌های زنده‌ای می‌دانند که در برشی از زمان در حافظه زبانی تمامی سخنوران آن زبان وجود دارد و سخنوران آن زبان می‌توانند با آن واژه‌ها همه مقاصد خود را به نحوی مطلوب بیان کنند، اعم از اینکه آن مقاصد عادی، صنفی، حرفه‌ای، علمی، فنی، فلسفی، دینی، هنری، ادبی و یا هر چیز دیگر باشند. مجموعه واژه‌های یک زبان آن قسمت از جنبه صوری زبان است که طبقات باز و امکانات نامحدود را دربرمی‌گیرد. در مقایسه بین واژه‌های دو زبان مختلف هرگز نمی‌توان

1. Vocabulary

گفت که واژه‌های یکی، از واژه‌های دیگری به معنای مطلق غنی‌تر و یا فقیرتر است؛ زیرا هر زبانی دارای آن مایه از واژه‌ها است که برای بیان همه تمایزهای جامعه‌ی به کاربرنده‌ی آن زبان مهم و مورد نیاز است، کفایت می‌کند (Sagharvanian, 2011).

مجموعه واژه‌ها را می‌توان به انواع: فعال- غیرفعال، بیانی (تولیدی)، گفتاری- نوشتاری، دریافتی (ادراکی)، شنیداری- خوانداری و پایه تقسیم کرد (Zarghamian, 1992) ریچاردز و دیگران (۱۹۸۶) نیز واژه‌ها را بر اساس نوع و کاربرد به دو دسته فعال و غیرفعال تقسیم می‌کنند.

شکل ۱. انواع واژگان (Alaghemandan, 2000)

واژه‌های گفتاری و شنیداری مربوط به مهارت‌های شفاهی و واژه‌های خوانداری و نوشتاری مربوط به مهارت‌های کتبی هستند. از دیدگاه روان‌شناسان زبان، مسئله پردازش زبان در ذهن با دو فرآیند درک زبان و تولید زبان متمایز می‌شود. بدین ترتیب می‌توان مجموعه واژه‌ها را به واژه‌های ادراکی و واژه‌های تولیدی (بیانی) تقسیم کرد. از این دیدگاه واژه‌های خوانداری و شنیداری که نوعی مصرف واژه در آنها وجود دارد، ادراکی و واژه‌های گفتاری و نوشتاری، تولیدی تلقی می‌شوند (Alaghemandan, 2000). واژه‌های پایه را از نظر محتوا می‌توان به دو دسته عمومی و تخصصی تقسیم کرد:

واژگان پایه عمومی مجموعه واژه‌هایی است که برای ارتباط متعارف و روزمره به کار می‌رود؛ اما واژگان پایه تخصصی واژه‌هایی است که به زبان علم و زبان حوزه‌های تخصصی تعلق دارد. به عنوان مثال در گفتار عادی اگر گفته شود «چراغ نارنجی» این ترکیب از میان ذخایر واژه‌های عمومی، انتخاب شده و اگر گفته شود «چراغ چشمک‌زن» از میان واژه‌های تخصصی استفاده شده است (Nemat Zade, 2018). مهارت‌های زبانی ۴ دسته هستند که شامل: سخن گفتن، گوش دادن، خواندن و نوشتن می‌باشند و هر یک از این موارد ذکر شده خود دارای واژه‌هایی هستند تحت عناوین واژه‌های گفتاری، واژه‌های شنیداری، واژه‌های خوانداری و واژه‌های نوشتاری.

۲.۳. آموزش واژه

مسئله اساسی در آموزش واژه‌ها این است که گستره واژه‌ها که یک زبان‌آموز باید بیاموزد تا بتواند به اهداف ارتباطی خود برسد، چقدر است؟ و سؤال دیگر این است که چطور این میزان اندازه‌گیری می‌شود و چگونه در آزمون‌های واژه‌های کالسی ارزیابی می‌شود.

معمولاً همگان بر سر این موضوع توافق دارند که فراگیران زبان دوم نیاز دارند که حدوداً هزار کلمه در طول یکسال بیاموزند، همچنین جبران دو الی سه هزار واژه (کمبود) ضروری می‌نماید تا بتوانند با رشد واژگان گویشور بومی سازگاری داشته باشند. با وجود این، اگر این موضوع پذیرفته شده است که دانستن ۲۰۰۰ واژه پربسامد در یک زبان (مثلاً انگلیسی) درک ۸۰-۹۰ درصد از واژه‌هایی را که احتمال مواجه‌شدن با آن‌ها وجود دارد، میسر می‌سازد، این سؤال پیش می‌آید که دانش واژه‌های باقیمانده، که معمولاً برای درک کامل متون ضروری است، چگونه اندازه‌گیری می‌شود، چگونه برای یادگیری زبان‌آموزان اولویت‌بندی و چگونه چنین دانشی تعیین می‌شود؟ در مورد میزان واژه‌های لازم برای یادگیری (Simpson, 1988) تخمین می‌زند که یک گویشور بومی با دانش متوسط در هر روز با یک میلیون واژه گفتاری و نوشتاری مواجه می‌شود، البته وی برای اثبات ادعای خود مدرکی ارائه نکرده است.

نیشن و وارینگ^۱ تخمین می‌زنند که یک گویشور بومی جوان با دانش متوسط، دانش واژگانی شامل ۱۵۰۰۰ الی ۲۰۰۰۰ خانواده واژگانی را در ذهن خود دارد (Nation and Waring, 1977).

۲.۳.۱. رویکردهای یادگیری واژه

رویکردهای مبتنی بر یادگیری واژه‌ها را می‌توان تحت دو مقوله بررسی کرد:

الف: رویکرد صریح^۲ ب: رویکرد ضمنی^۳ (Sternberg, 2017).

در این قسمت به توضیح مختصر هر دو مقوله می‌پردازیم:

الف: رویکرد ضمنی در واقع مربوط است به یادگیری معنامحور، ناخودآگاه و طبیعی واژه‌ها.

در رویکرد ضمنی پیش‌فرض این است که واژه‌ها به طور طبیعی از برخوردهای مکرر در بافت‌های زبانی یاد گرفته می‌شوند. این رویکرد درست مانند فرایند فراگیری زبان اول است. یادگیری اتفاقی مهمترین ویژگی این رویکرد است. به طور خلاصه می‌توان گفت که این رویکرد عبارت است از فرایند یادگیری واژه‌ها و دستور از طریق فعالیت‌های ارتباطی معنابنیاد مانند خواندن و شنیدن. فرضیه درونداد^۴ کراشن^۵ (۱۹۹۳) نیز مبین این است که

1. Nation and Waring

2. Explicit approach

3. Implicit approach

4. input hypothesis

5. S.O. Krashen

یادگیری واژه ها از طریق خواندن میسر می شود؛ البته مادامی که درونداد این فعالیت برای زبان آموزان قابل درک و فهم باشد (Sternberg, 2017). کراشن بر اساس مطالعاتش بر روی فراگیران زبان اول، اظهار می کند که بیشتر واژه ها از بافت و از طریق حدس بافتی آموخته می شوند، البته اینکه این یادگیری با موفقیت انجام شود یا نه، بستگی به متغیرهای دخیل دیگری از قبیل، میزان واژه های ناآشنا دارد. چنانچه در یک متن، زبان آموز با تعداد زیادی واژه ناآشنا مواجه شود منجر به عدم وقوع یادگیری می شود (Sternberg, 2017). ب: رویکرد صریح مربوط است به این دیدگاه که یادگیری واژه ها فرایندی گسترده تر از فعالیت های معنامحور است و نیاز به تلاش های آشکار ذهنی دارد؛ بنابراین باید رابطه میان صورت و معنا مشخص گردد. در رویکرد صریح یادگیری واژه ها تأکید بر این است که آموزش مستقیم واژه ها امری ضروری است؛ تا از این طریق یادگیری کارآمد حاصل شود (همان). اگرچه می توان پذیرفت که یادگیری ناخودآگاه و اتفاقی منبع اصلی آموزش واژه ها است؛ اما علاوه بر این برخی راهکارهای دیگر نیز باید در آموزش واژه ها دخیل باشند تا تعداد مناسبی از آنها آموخته شود. از این رو می توان در رویکرد آموزش صریح دو مورد را در نظر گرفت:

الف: آموزش صریح^۱ و ب: آموزش راهکار^۲ (Coady, 1997)

از آنجایی که تعداد واژه های پرسامد کم است از این رو معلم باید توجه کافی به آموزش آنها داشته باشد؛ زیرا این واژه ها سطح قابل توجهی از متون را پوشش می دهند. از آنجایی که مجموعه واژه های کم بسامد تعداد بسیاری از واژه ها را در خود جای داده است، اگر واژه های پرسامد آموزش داده شوند، از این طریق می توان معنای واژه های کم بسامد را در متن حدس زد. برای آموزش این واژه های کم بسامد نباید وقت چندانی صرف کرد اما باید راهکارهایی برای اینکه زبان آموزان از عهده این واژه ها برآیند در اختیار آنها قرار داد. این راهکارها (یا راهبردها) می توانند شامل این موارد باشند: حدس زدن از روی بافت، استفاده از اجزای تشکیل دهنده واژه برای به خاطر آوردن معنی آن و حفظ واژه ها یا ریشه آنها. البته این راهکارها باید توسط معلم آموزش داده شود. در این باره کلی^۳ (۱۹۹۰) می گوید که روش حدس زدن نمی تواند جایگزینی برای یادگیری نظام مند واژه ها باشد. هر دو رویکرد آموزش واژه ها (حدس زدن و یادگیری نظام مند) باید مورد توجه معلم قرار گیرند. از این طریق است که علائق و نظرات زبان آموزان و معلمان همسو می شود. در انتخاب واژه های مناسب برای آموزش میزان آشنایی نباید تنها ملاک انتخاب باشد و باید توجه کنیم که میزان اهمیت و مفید بودن واژه ها چه نقشی در انتخاب دارند. آیا واژه های انتخاب شده برای گفتار و نوشتار مناسب هستند؟ و آیا درجه اهمیت واژه ها با توجه به میزان بسامد و دامنه واژه ها تعیین می شود؟ (Beck, McKeown and Kucan, 2017:21).

1. Explicit training
2. Solution training
۳. Kley

در انتخاب واژه‌های مناسب برای آموزش باید به واژه‌هایی نیز که در هر درس باید آموزش داده شود، توجه شود. از آنجایی که تنها منبع آموزش واژه درس‌های واژه‌آموزی نیست و زبان‌آموزان واژه‌هایی را در مطالعات اجتماعی و متون علمی می‌آموزند پس باید دقت شود که تعداد واژه‌ها در هر درس طوری انتخاب شود که زبان‌آموزان بتوانند به درستی آنها را بیاموزند.

نکته دیگر این است که توجه کنیم در هر مقطعی از آموزش واژه کدام واژه و به چه تعداد واژه باید آموزش داده شود؛ اما باید پذیرفت که هیچ معیار خاصی برای انتخاب واژه‌های مناسب برای مقاطع مختلف وجود ندارد (Beck, McKeown and Kucan, 2017).

البته می‌توان دو ویژگی برای نامناسب بودن واژه‌ها در مقطعی خاص ذکر کرد:

- ۱: مشخصه اول این است که واژه موردنظر را نتوان برای زبان‌آموزان توصیف کرد. اگر نتوان با واژه‌هایی که زبان‌آموزان می‌دانند واژه جدید را توصیف کرد، در این صورت می‌توان گفت که واژه انتخاب شده دشوار است.
- ۲: مشخصه دوم این است که واژه مفید نباشد؛ یعنی زبان‌آموزان نتوانند از آن در کاربردهای روزمره خود استفاده کنند. در انتخاب واژه‌ها باید دقت شود که مطمئن شویم این واژه‌ها در کاربردهای ارتباطی کاربران مؤثر است. استیون استال^۱ سه مانع در راه آموزش کارآمد واژه‌ها برمی‌شمارد:

۱: تعداد واژه‌هایی که باید آموزش داده شود بسیار زیاد باشد.

۲: وجود واژه‌های ادبی

۳: عوامل اضافی دخیل در واژه‌آموزی (به جز یادگیری معانی واژه‌ها و حفظ واژه‌ها) (Stahl, 1987).

۳. پیشینه پژوهش

ظهراپی و تدین (۲۰۲۰) در تحقیقی با عنوان «مطالعه راهبردهای حفظی، یادافزا و متنی و بررسی اثرات این راهبردها بر یادگیری واژگان زبان آموزان سطح پیشرفته ایرانی» نشان دادند «افرادی که با راهبرد یادافزا و با بهره‌گیری از کلیدواژه، آموزش داده شدند، بیشترین میانگین را در پس‌آزمون‌های آنی (با میانگین ۳۹/۳) و تأخیری (با میانگین ۳۹) داشتند و در مقایسه با گروه‌های دیگر عملکرد بهتری از خود نشان دادند». قدمی (۲۰۱۹) تحقیقی با عنوان «ماندگاری تأثیر روش تدریس واژگان به صورت مصور و کلمات کلیدی در واژه‌آموزی زبان‌آموزان ایرانی» انجام داد. نتایج حاصل از تکرار آزمون و تحلیل کواریانس نشان داد که هر دو روش آموزش واژگان به صورت مصور و کلمات کلیدی به توسعه دانش واژگان کمک می‌کنند. همچنین مشخص شد که گروه دانش‌آموزان با استفاده از واژگان مصور نتایج بهتری از گروه کلمات کلیدی گرفته‌اند. ضمن این‌که دو روش ذکر شده تأثیر طولانی مدت بر یادگیری لغات دانش‌آموزان دارند. غلامیاری (۲۰۱۸) تحقیقی با عنوان «نقش فضای واژه‌های پارسی در

¹ Steven Stull

یادگیری دانش آموزان در کتب فارسی» انجام داد که یافته های آن نشان داد پیامد هر فعالیت آموزشی یادگیری است. به طوری که می توان بیان کرد هدف از آموزش، تحقق یادگیری نسبتاً پایدار در یادگیرندگان مورد نظر است و منظور از یادگیری ایجاد تغییر در دانش، مهارت و نگرش های شخص یادگیرنده می باشد. جهانگردی، عاصی، افراشی و وکیلی فرد (۲۰۱۶) در پژوهش «واژه در کتاب های آموزش زبان فارسی به غیرفارسی زبانان: پژوهشی پیکره بنیاد» عنوان داشتند: کتاب های آموزش زبان فارسی به غیرفارسی زبانان در بعضی از سطوح زبان آموزی حتی تا ۲٪ نیز با پیکره مورد نظر این پژوهش همپوشانی ندارند. همچنین، یافته های آنان نشان داد، چنانچه موضوع سطوح زبان آموزی را نیز کنار بگذاریم و صرفاً به پوشش پُرسامدترین واژه ها در کتاب ها بپردازیم، واژه های ارائه شده در کتاب ها کمتر از ۵۰٪ از همپوشانی با پیکره مورد نظر این پژوهش برخوردار هستند. خو و همکاران (۲۰۱۸) «نقش متن ها را در حفظ واژگان مورد بررسی قرار دادند. مفاهیم مورد استفاده در این بررسی، فهرست واژگان، جمله و متن بودند. با استفاده از پس آزمون های آنی و تأخیری، مشخص شد که گروه آزمایشی که واژه ها را در جمله دریافت می کردند، عملکرد بهتری داشتند». متیوز^۱ (۲۰۱۸) تحقیقی تحت عنوان «واژگان برای گوش دادن: شواهد جدید برای دانش واژگان بالا و متوسط» انجام داد. مدل رگرسیون نشان داد که سه سطح منحصر به فرد مبتنی بر فرکانس زبانی به پیش بینی گوش دادن به زبان دوم برای کل گروه کمک می کند. فقط معیارهای سطح ۲ و ۸ مبتنی بر فرکانس زبانی به طور منحصر به فرد از گوش دادن به زبان دوم برای یک زیر گروه مهارت نسبتاً بالا پیش بینی می کردند.

۴. روش شناسی پژوهش

روش این پژوهش شامل دو بخش می شود: اول فیش برداری از متون آموزشی و سپس مقایسه فهرست های واژگانی مندرج در پایان کتب پایه های مختلف با هم و به طور خاص، از روش ها و شیوه های زبان شناسی پیکره ای برای بررسی وضعیت واژگانی کتاب ها استفاده شد. علاوه بر آن از مصاحبه نیز استفاده شد؛ بنابراین پژوهش حاضر از نظر نوع، تحقیق کیفی است. پرسشنامه تنظیم شده، شامل گویه های مربوط به اطلاعات عمومی پاسخگویان و همچنین پرسش های نظر خواهی در خصوص عناصر و تکنیک ها، فعالیت ها و تمرین های کتاب که در تقویت نوشتن دانش آموزان تأثیر دارند و همچنین روش های آموزش مطلوب برای این کتاب از معلمان می باشد. طرح پژوهش مبتنی بر روش پدیدارشناسی و ترکیبی با ابزار پرسشنامه می باشد. نمونه گیری پژوهش به شکل هدفمند انجام شد. بنابراین معلمان برتر استانی، سرگروه های آموزشی و متخصصان این فن به عنوان جامعه آماری انتخاب شدند. مبنای کفایت نمونه در این بخش نیز اشباع نظرات آزمودنی ها است. جهت تحلیل داده های حاصل از روش مقوله بندی استفاده شد. نمونه گیری پژوهش به شکل هدفمند انجام شد؛ بنابراین معلمان برتر استانی، سرگروه های

1. Matthews

آموزشی و متخصصان این فن به عنوان جامعه آماری انتخاب شدند. مبنای کفایت نمونه در این بخش نیز اشباع نظرات آزمودنی‌ها است. جهت تحلیل داده‌های حاصل از روش مقوله‌بندی استفاده شد.

۵. ارائه و واکاوی داده‌ها

۵. ۱. سؤال اول پژوهش این بود تا چه میزان وضعیت واژه‌آموزی در کتاب‌های فارسی دوره ابتدایی

متناسب با نیازهای زبان‌آموزی (عنوان شده در بخش آموزش واژه) دانش‌آموزان است؟

در پاسخگویی به این سؤال، وضعیت واژگان مورد استفاده در کتاب فارسی هر یک از پایه‌های تحصیلی اول تا سوم به تفکیک مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است و در آخر پاسخ کلی سؤال پژوهش ارائه شده است. داده‌های مربوطه در جداول شماره (۱-۵) تا (۳-۱-۵) آمده است.

با توجه به داده‌های به دست آمده و جدول شماره (۱-۵) به‌طور کلی حدود ۳۲۸ واژه جدید در کتاب پایه اول مورد آموزش قرار گرفته است و حدود ۴۵۴ واژه تکرار شده است، در این پایه ده نگاره قبل از شروع آموزش حروف و نشانه‌ها وجود دارد که آموزش واژگان در این بخش صرفاً از طریق شنیداری و گفتاری صورت گرفته و شکل خوانداری و نوشتاری این واژگان مورد آموزش قرار نگرفته است. در بخش نگاره‌ها، همخوانی‌ها، گوش کن و بگو، تصاویر و تصویرک‌ها، بین و بگو، بگرد و پیدا کن و کتاب‌خوانی موجب آموزش بهتر واژگان شده است. در بخش دوم، آموزش نشانه‌ها نیز، با استفاده از تصاویر و تصویرک‌ها، بخش‌های گوش کن و بگو به دوستان بگو، بگرد و پیدا کن، بازی، کتاب‌خوانی و باهم‌خوانی‌ها در آموزش واژگان مورد استفاده قرار گرفته است. با توجه به

ضرورت آموزش حروف الفبا در این پایه، واژگان مورد استفاده باید متناسب با هر یک از حروف باشد و به مرور دامنه واژگان گسترش یابد. به نظر می رسد با توجه به این حجم از واژگان و شکل آموزش، وضعیت واژه آموزی در پایه اول ابتدایی مطلوب باشد. به ویژه این که در درس های پایانی دانش آموز می تواند به مرحله روان خوانی برسد.

جدول (۵-۱) وضعیت آموزش واژه های کتاب فارسی پایه اول

شماره و عنوان درس	واژه های جدید	تعداد واژه های جدید	تعداد واژه های تکرار شده از قبل
نگاره های ۱ تا ۱۱	گوسفند، پل، برف، علف، گرگ، خرگوش، گوزن، شتر، خرس، شیر، قرآن، اذان، جانماز، پرده، پنجره، سنجد، سیب، سبزه، سیر، سگه، سرکه، سمنو، بابا، مادر، آزاده، امین، آبی، کتاب، کفش، آب، مسجد، مدرسه، کلاس، مدیر، امام، پرچم، مداد، میز، نیمکت، بادکنک، تاب، باد، چای، چتر، رودخانه، اردک، سرو، اتاق، گاو	۴۹	-
درس اول	آ / ا - ب: آب، دریا، آبی، باد، باران	۵	-
درس دوم	آ - ابر، دریا، بادبادک، امین، داد	۵	۲
درس سوم	م: م: مدرسه، مداد، میز، نیمکت، مدیر، پرچم، دارد، س: س: دست، سبد، یاس، کلاس، در، آزاده	۱۳	۲
درس چهارم	او و / ت: توت، هلو، انگور، آلو، او، آمد، من، دوست، دارم، تاب، دست، بست، توپ، سوت	۱۴	۴
درس پنجم	ر / ن: ن: مادر، آرام، تکرار کلمات، آبر و باران، نانوا، نان، نم، نم، می بارَد	۶	۸
درس ششم	ای - ی ای - ز، ایران، امین، ایرانی، بیدار، سفید، ا - ه ه سرمه ای، پاینده، سرباز، تیرانداز، زرد، سبز، آباد	۱۲	۲
درس هفتم	ا - ه ه، شش، استخر، نرده، خانه، درخت، چشم، چشمان، گوش، انگشت، چشمان، بینا، دارم (تکرار)	۱۰	۴
درس هشتم	بی / ا - ا: دریا، فایق، یک، چای، روی، است، اردک، اتاق، مادر بزرگ، شب، داستان، می گوید، جوجه، زشت	۱۵	۹
درس نهم	ک - ک، و، کبوتر، اردک، گنجشک، لک لک، کندو، کبک، زنبور، درخت، کنار، شنا، داوَر، ورزش کار، سوار کار، دَونده، ورزش، توانایی، دانش، وزنه بردار	۱۸	۹
درس دهم	پ - پ، گ - گ پرواز، پر، پرستو، پروانه، هواپیما، پا، توپ، پَرپر، جنگل، گرگ، گوزن، بزرگ، زندگی، می کنند، زیبا، سرسبز	۱۶	۲

۸	۲۱	ف ف، خ خ، روز برفی، برف کیف، آدم برفی، کفش، فرزانه، فرشته، درست، آفتابی، آسمان، داشتم، می‌رفتم، کاش، نیست، می‌گوید، ملخ، خرگوش، درخت، شاخه، رودخانه	درس یازدهم
۷	۲۰	ق ق / ل ل: همکاری، قاشق، بشقاب، چاقو، قوری، قندان، قند، می‌شوید، پدر، استکان، می‌برد، می‌شوید، می‌کند، بلبل، گل، بهار، لبخند، سالم، ساخت	درس دوازدهم
۱۳	۲۷	ج ج، و و، نارنج، برنج، این جا، جوجه، شالیزار، مردان، زنان، می‌کارند، سه جوجه، پنچ، دیدنی، دو روز پیش، پدربزرگ، خروس، خوش آواز، برای امیر، خرید، خورشید، وقتی، روشن، دانه، ریخت، نوک، خورد، دو (۲)	درس سیزدهم
۱۲	۲۲	ج ج / و و: نارنج، برنج، این جا، جوجه، شالیزار، مردان، زنان، می‌کارند، سه جوجه، پنچ، دیدنی، دو روز پیش، پدربزرگ، خروس، خوش آواز، برای امیر، خرید، خورشید، وقتی، روشن، دانه، ریخت، نوک، خورد، دو (۲)، قشنگی، گوسفندان، می‌چرند، ایستاده، نشسته	درس چهاردهم
۱۳	۲۱	ژ، خواه، ژاله، منیژه، گل پژمرده، شاداب شدند، آفرین، خواندن، خوابیدن، خواهر، تخت خواب، قبل از خواب، میخواند، داستان‌های، شاهنامه، هم دیگر، خواهش، کوهستان‌ها	درس پانزدهم
۲۴	۵	دکان‌ها، نجاری، کفاشی، قنادی، تشکر	درس شانزدهم
۷۶	۸	ص ص: صاف، صدف‌های، صدای موج / ذ: گذشته، آذر، لذت، دلیذیری	درس هفدهم
۶۴	۸	ع ع ع: علی، معصومه، معلم، شروع، جمع، بعد، عزیز، باعث	درس هجدهم
۴۰	۱۰	ث ث، مثل، ثریا، باعث، ثانیه، باعث / ح ح، حلزون، احساس، حرکت، صبح، حیوان	درس نوزدهم
۷۵	۸	ض ض: حوض، وضو، رضا، مریض / ط ط: حیاط، خاطرات، طوطی، وطن	درس بیستم
۴۵	۵	غ غ غ: مرغابی، غمگین، کلاغ، جغد، جیغ	درس بیست و یکم
۳۵	۱۰	ظ ظ: پیامبر اعظم (ص)، ظلم، مبعث، حضرت محمد (ص)	درس بیست و دوم
۴۵۴	۳۲۸	-----	جمع

در خصوص کتاب پایه دوم، با توجه به داده‌های جدول شماره (۵-۱-۲) به‌طور کلی حدود ۴۰۳ واژه جدید (که در کتب پایه‌های پیشین استفاده نشده است) در این کتاب مورد آموزش قرار گرفته است و حدود ۱۲۴۵ واژه تکرار شده است، در پایه دوم و سوم ابتدایی دروس در قالب هفت فصل و موضوع آموزشی شامل: نهاده‌ها، بهداشت، اخلاق فردی و اجتماعی، راه زندگی، هنر و ادب، ایران من و طبیعت، ارائه شده‌اند و شروع و پایان کتاب با ستایش و نیایش بوده است. در ارائه دروس علاوه بر متن اصلی دروس، بخش‌های: نگاه کن و بگو، درست و نادرست، واژه‌سازی، حالا تو بگو، بیاموز و بگو، کتاب‌خوانی، حکایت، بخوان و حفظ کن، به آموزش بهتر واژگان کمک کرده است. شکل واژه‌آموزی بر اساس دانش‌های قبلی و فصل‌بندی کتاب و عناوین دروس صورت گرفته است. بالا بودن میزان تکرار واژه‌ها به آموزش مطلوب واژه‌ها و تثبیت یادگیری واژه‌های تازه آموخته شده کمک می‌کند.

جدول (۵-۱-۲) وضعیت آموزش واژه‌های کتاب فارسی پایه دوم

شماره و عنوان درس	واژه‌های جدید	تعداد واژه‌های جدید	تعداد واژه‌های تکرار شده از قبل
درس اول	پیشنهاد، رایانه، مجله‌ها، تشکر، ویژه، مشورت، انتخاب، کتابخانه، پندت، بی زبانم، مونس، نظامی، آغاز، بهترین، شروع، نشاط، سیاست‌گزارم، پروردگار، باری، همیشه، موفق، نظم، غافل، احوال-پرسی	۲۴	۵۸
درس دوم	پیش‌نماز، نقاشی، عکاسی، لبخندی، طرف، غیر، مزرعه‌ای، نوه-هایشان، نگذشت، صدا، فایده‌های، چقدر، سروکله، تعجب، بسیار محله، خوشحال، بتابی، می‌خواستند، اولین، جماعت، چراغانی، حوض، شربت، ساختن، همکاری، با دقت، سخنان،	۲۸	۱۱۰
درس سوم	بقیه، نفهمیده، بی‌حوصله، گرسنه، کندوی عسل، کثیفش، بعد، عزیزم، میکروب‌ها، موجودات، خطرناکی، تصمیم، صبح، بچه گنجشک، این‌طوری، اتفاقی، پاکیزه، غذاخوردن، استراحت، پزشک، مدتی، پیغمبر، تندرست، کشیف، سفارش، رسول خدا، نخورند، غذا، تکان، ستاره، پرتاب، خواب، چه‌طور	۳۳	۷۲
درس چهارم	منتظر، هویج، پشمالو، بشنویم، لبخند، دم‌پنبه‌ای، هیچ، سکوت، خاکستری، قطره‌هایی، شغال‌ها، لذت، دقیقه، حنایی، نظافت، شکایت، ناگهان، حمام، پرتلا، گودال، سرود خواندن، مثل، مهم، مواظب، نگه داریم، زنگ مدرسه، جایزه، شست و شو، غصه، فوراً، فایده‌ای، انداختند، تصمیم، پاکیزه، پاسخ	۳۷	۸۸
درس پنجم	روزگاری، گوسفندان، درستکاری، اما، چوپانی، نگاه‌داری، راستگویی، می‌دوشید، ناچار، می‌ریخت، می‌فروختی، فرورفت، احوال، خوابیده، رقصید	۱۴	۴۱
درس ششم	پرنده، کوشا، نوشا، شبیه، پرواز، غیراز، یادبگیرد، پروازکنان، لانه-شان، ترک، امانت‌دار، قبول، آموزش، می‌توانی، نگذشته بود،	۲۸	۶۸

		طوطی سخنگو، تمرین، طول، سرانجام، فردوسی، بُرنا، کهن، خشمگین، می‌خواست، ناپسند، کوزه، صبر	
۳۸	۲۵	گندم، کشاورز، خوشمزهای، پخته، سحرخیزی، رُفتگر، زحمتکش، باغبان، منظّمی، مرتّبی، ایجاد کرده، مأمور، بانشاطی، سخت-کوشی، کلاغ‌ها، مورچه‌ها، خمیر تنور، فقط، گریه‌زاری، اشک-ریزان، نیفتاده، صحیح، معلوم، پیچیده	درس هفتم
۴۸	۲۰	دعا، یعنی، موقع، فهمیدم، حرف‌زدن، محبّت، سعی، حتّی، شاپرک، پنجره، رنگین‌کمان، نازک، حضرت محمد(ص)، ایستادند، حاضر، همیزم، استراحت، نپذیرفت، سفر، پنجره	درس هشتم
۷۹	۲۶	داخل، حرم، چلچراغ‌های، گلاب، خواندن، قبول، جعیّت، مشهد، امام (رضاع)، اذان، دسته‌ها، مغرب، وضوخانه، حوصله‌اش، طاقچه، فراموش، تکه‌های، چین‌چین، قارقار، حیاط، پله، بغل، غلتید، خانم، معذرت‌خواهی، خداحافظی	درس نهم
۵۱	۱۰	دیشب، فرزندم، دخترم، مثلاً سفالگر، قالی‌بافی، موفق، قصّه، آتشدان، راضی	درس دهم
حداقل ۳۰	حداقل ۱۰	درس آزاد	درس یازدهم
۷۴	۲۰	گذشته، خواهرم، زیارت، توس، شاعر، فاصله، راهنما، شاهنامه، زحمت، پهلوانان، رستم، اثری، عظیم، قول، بعضی، تعریف، جست‌وخیز، اتفاقاً، حتماً، سراغ	درس دوازدهم
۷۹	۲۴	کشور، ایران، فراوان، کوه‌ها، کندوان، زیارتگاه‌ها، قدیمی، باایمان، حفظ، حافظ شیرازی، اصفهان، ماسوله گیلان، ارگ بم، بیستون، برج میلاد، تخت‌جمشید، مرودشت، پاینده، اسلام، نهرهایت، الله اکبر، پیوسته، روییده، فدایت	درس سیزدهم
۶۲	۱۵	صبحگاهی، می‌وزید، پرچم، نشانه آزادی، فرق، سرسبزی، صلح و دوستی، سرخ، وسط، شهیدان، صاف، پرستوهای، عید می‌رسد، فرش‌ها، تاب بازی	درس چهاردهم
۱۳۲	۳۸	جهان، جشن، فروردین، نخستین، نوروز، آغاز، فصل، می‌چینند، لحظه‌ای، میهن، اعضای خانواده، آینه، شمع‌های، می‌گذارند، سرکه، سماق، سمنو، سنجد، بعضی، تخم‌مرغ‌های، ظرف، گذشتگان، باعث، بالای تپه، عمونوروز، نقل و نبات، صاحب‌خانه، ننه سرما، منتظر، سماور، صندوقچه، قالیچه‌اش، تکیه، ملایم، بهار، خوابش برده، صبر.	درس پانزدهم
۵۳	۱۸	قطره، موجی، پراکنده، صحرا، همراه، گیاهان، سیراب، عزیزم، قشنگی، بخار، تکه ابر کوچک، صورت طلایی، بوسید، سلطان، همان موقع، جوید، موش، پشیمان	درس شانزدهم
۱۶۲	۳۳	تعطیل، دانشمند، قدم زنان، طبیعت، یک سنجاقک، جانور، قورباغه، ملخ، گردش، صبر، شاخک‌هایش، مراتب، آسیب، مدّت، بشمارند، می‌نشانم، یادگاری، شاخساری، خرم، سبزه زاری، چتر،	درس هفدهم

		رهگذر، مشغول، محتاج، مرغ ها، حقه های، شکارچی ها، موجودات، تعریف، اصلاً، عاقل، پناهگاهی، محبت، لطف	
۱۲۴۵	۴۰۳	-----	جمع

در مورد کتاب پایه سوم، همانطور که در جدول شماره (۵-۱-۳) مشاهده می شود بطور کلی حدود ۲۴۹ واژه جدید در این کتاب مورد آموزش قرار گرفته است و حدود ۱۲۵۶ واژه تکرار شده است، در این پایه نیز همچون پایه دوم ابتدایی دروس در قالب هفت فصل و موضوع آموزشی شامل: نهاده ها، بهداشت، اخلاق فردی و اجتماعی، راه زندگی، هنر و ادب، ایران من و طبیعت، ارائه شده اند و شروع و پایان کتاب با ستایش و نیایش بوده است. در ارائه دروس علاوه بر متن اصلی دروس، بخش های: نگاه کن و بگو، درست و نادرست، واژه سازی، حلا تو بگو، بیاموز و بگو، کتاب خوانی، حکایت، بخوان و حفظ کن، به آموزش بهتر واژگان کمک کرده است. شکل واژه آموزشی بر اساس دانش های قبلی و فصل بندی کتاب و عناوین دروس صورت گرفته است. در پایه سوم یک درس آزاد در نظر گرفته شده است و امکان گنجاندن واژگان جدید و متناسب با مسائل بومی فراهم شده است. بخش های نمایش و صندلی صمیمیت علاوه بر چارچوب پایه دوم در این واژه آموزشی استفاده شده است. با توجه به حجم واژه ها و نحوه ارائه دروس و تدریس واژه ها، می توان گفت: وضعیت آموزش واژه ها در این پایه تا حدود زیادی در وضعیت مطلوبی قرار دارد.

جدول (۵-۱-۳) وضعیت آموزش واژه های کتاب فارسی پایه سوم

شماره و عنوان درس	واژه های جدید	تعداد واژه های جدید	تعداد واژه های تکرار شده از قبل
درس اول	انتها، بوستان، بغل، خاطرات، درون، مقابل، شروع، عظمت، محلّه، قنادی، صمیمی، بازارچه، سنجاقک، ثبت نام، نگران، خیال، دکان، ناراحت، عادت، فیروزه ای، اطراف کینه، لحظه	۲۲	۹۷
درس دوم	آغاز، پیوسته، نرم نرمک، ماهرانه، شبیه، دهانه، حکیم، مأمور، سفالی، بلور، تنگ، حرفه ای، بحث، پیشه، جنب و جوش، موضوع، صنوبر، حیرت، مربی	۱۹	۱۰۶
درس سوم	گردش علمی، دامنه کوه، همفکری، گزارش، باعث، گویا، دلپذیر، لذت، دلنشین، نشاط، چشمه، پونه وحشی، نماینده، غرق شدن، ایزد، آشغال، محیط، آلودگی، طبیعت، قلّه، روان، نگرست، اهمیّت، عبور کردن، جوی	۲۵	۶۸
درس چهارم	مشورت، گوش خراش، آسیب، حاضر، یقین بدان، آلودگی صوتی، احوال پرسی، زبان آور، فشقه، روزنامه دیواری، ناراضی، غصّه، ترقه، کنجکاو، ناراضی، سکوت	۱۶	۱۲۰

۳۰	۸	برزگر، دهقان، بلدرچین، درو، خویشان، آشیانه، کشتزار، انتظار	درس پنجم
۷۱	۲۶	همنوعان، فداکار، جاودانه، اشغال، نارنجک، غروب، چوب‌دستی، فانوس، شریف، افتخارآفرین، بی‌ادعا، نادان، تانک، جنگ‌تحمیلی، سبب، دلیرانه، اشتیاق، آغوش، پیشروی، ریزش، حتمی، افتخار، واقعه، پای کوبی، طراوت	درس ششم
۱۲۳	۱۰	فرمانروا، گودال، به بارآوردن، کاموا، قرض‌گرفتن، ارزن، جغد، صفا، عاقبت، اندر آن	درس هفتم
۵۳	۱۴	جبرئیل، ضعیف، فوری، لطیف، قیام، سکوت، سعادت‌مند، زمزمه، عطر، قامت، همه‌مه، غرق‌شدن، کلام، نیازمند	درس هشتم
۷۷	۱۰	نغمه، چشم‌نواز، زعفران، غایب، خیره‌شدن، جویبار، زلال، فروغ، سرحال، بی‌انتها	درس نهم
۳۳	۶	مراتب، گشوده‌ای، آزرده، اغلب، صفا، دوش	درس دهم
۸۸	۲۲	حاتم طایی، آرامگاه، امرا، خارکن، بزرگ همت‌تر، پشته، حاجت، حفظ، حکایت، احادیث، هراسان، خواب‌گزار، مجازات، زیارت، حاجتی، فراهم نهاده، سماط، جوانمردی، خلق، آثار، خلیفه، مژده	درس یازدهم
۴۴	۱۳	زرخیز، فریبا، خلیج، برازنده، گسترد، زادگاه، حریص، نهراسیم، دل‌انگیز، رونق، پرورده، طمع، می‌ربایند	درس دوازدهم
۳۸	۱۲	مهد، مهارت، مدح، ائمه اطهار، کم‌نظیر، منصرف، هما، شاعرانه، ادبیات، سرودن، مقبره الشعراء	درس سیزدهم
۱۲۳	۱۰	مآی، سربلندی، همبستگی، قل‌خوردن، مرزنشینان، حلوا، دفاع، نخست، رزمنده، دلاورانه	درس چهاردهم
۲۹	۶	أفق، بیخیال، غوطه، دل‌گشا، پهناور، کبود	درس پانزدهم
۶۳	۱۳	غرش، حاشیه، ویران، آغاز، آب‌تنی، کمین‌کردن، اکسیژن، کرگدن، زوزه، گسترده، فراهم، مواد سمی، مژده	درس شانزدهم
۱۰۲	۱۷	آراسته‌اند، نورافشانی، فضایی، لیزخورده، عنکبوت، محافظت، حمد، باب، شادمان، می‌جهید، آفرینش، لغزنده، شگفتی، شگفت‌انگیز، کردگار، توفیق، بی‌نهایت	درس هفدهم
۱۲۵۶	۲۴۹	-----	جمع

با توجه به داده‌های جدول شماره (۵-۱-۴) حدود ۹۸۰ واژه در کتاب‌های فارسی دوره ابتدایی برای اولین بار آموزش داده می‌شود و حدود ۲۹۵۵ بار این واژه‌ها تکرار می‌شوند. این تعداد از واژگان و به همراه آموزش روش‌های واژه‌سازی و معرفی منابع تکمیلی، شرایط نسبتاً مطلوبی در واژه‌آموزی به دانش‌آموزان دوره ابتدایی فراهم کرده است.

جدول (۵-۴) وضعیت واژه آموزی در کتاب های فارسی دوره ابتدایی

پایه تحصیلی	تعداد واژه های جدید	واژه های تکرار شده
اول	۳۲۸	۴۵۴
دوم	۴۰۳	۱۲۴۵
سوم	۲۴۹	۱۲۵۶
جمع	۹۸۰	۲۹۵۵

۵. ۲. سؤال دوم پژوهش: چه راهکارهایی برای کیفیت بخشی به وضعیت واژه آموزی در کتاب های

فارسی دوره ابتدایی وجود دارد؟

در ارتباط با پاسخ این سؤال که وضعیت مطلوب واژه آموزی چگونه است می توان به موارد زیر اشاره نمود. در مصاحبه های انجام شده با برخی متخصصان به ویژه دو نفر از مؤلفان کتاب های درسی دوره ابتدایی، آموزش واژگان پایه برای مهارت های سواد آموزی در دوره ابتدایی و سطح لازم جهت آموزش سایر مهارت های پایه ای در دروس دیگر مطرح شده است. طبق رویکرد برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی برای تحقق هدف غایی نظام تعلیم و تربیت و رسیدن به شکوفایی فطرت الهی پنج عنصر علم، تفکر، ایمان، اخلاق و عمل در نظر گرفته شده است و چهار عرصه (خود، خلق، خلقت و خالق) مورد توجه است (Secretariat of the Supreme Council of Education, 2012). رویکرد خاص برنامه زبان آموزی بر آموزش مهارت های زبانی و فرازبانی یا مهارت آموزی، استوار است، به همین جهت باید همزمان مهارت های خوانداری و نوشتاری و مهارت های فرازبانی (تفکر، نقد و تحلیل (مورد توجه قرار گیرد. زبان مهمترین ابزار ارتباط در زندگی جمعی و مبنای تفکر در انسان است و همانطور که زندگی اجتماعی پویا و در حال تغییر و دگرگونی است، زبان آموزی نیز باید، پیوسته متناسب با نیازهای روز و پیش بینی نیازهای آینده تغییر کند (Nemat Zade, 2018). رشد سریع علم و تکنولوژی و گسترش بسترهای آموزش های مجازی نیاز به حفظ هویت فرهنگی و میراث فرهنگی در زبان آموزی را بیشتر نمایان می سازد. سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی معیاری مهم در تعیین واژگان ضروری برای آموزش در دوره های تحصیلی است. زنده بودن زبان و خلق و تولد واژه های جدید، موجب شده است که نتوان بطور مطلق لیستی از واژگان ضروری هر پایه مشخص نمود و بر اساس آن وضعیت مطلوب را دقیق مشخص نمود. از این رو، وضعیت مطلوب واژه آموزی، طبق بررسی پاسخ های مصاحبه شوندگان، مقالات پژوهی و موارد مطرح شده در راهنمای آموزش درس فارسی دوره ابتدایی می توان در موارد زیر خلاصه کرد. در پایه اول ابتدایی، متناسب با شکل گیری پایه سواد خوانداری و نوشتاری و آموزش نشانه ها و حروف الفبای فارسی باید واژگان مناسب انتخاب و به روش های صحیح و جذاب آموزش داده شود. متناسب با تغییرات شیوه های ارتباطی، بهتر است از واژه های مرتبط با جهان علم و تکنولوژی استفاده گردد و کلمات پایه ای برای استفاده از وسایل الکترونیکی ارتباطی آموزش داده شود. در پایه دوم، آرام آرام دامنه لغات واژه آموزی گسترش یابد و امکان شروع آموزش دیگر دروس

و آموزش مهارت‌های اساسی زندگی فراهم گردد. در پایه سوم نیز با توجه به تغییر و توسعه نیازهای ارتباطی و زبانی دانش‌آموزان، سطح و تنوع واژه‌ها افزایش یابد و امکان فراگیری واژه‌های بین‌المللی پرکاربرد در دنیای علم و تکنولوژی فراهم شود. یکی دیگر از مواردی که در شناسایی وضعیت مطلوب واژه‌آموزی در کتاب فارسی دوره ابتدایی می‌توان مورد نظر قرار داد، این است که لیستی از واژگان موجود در کتاب‌های درسی پایه‌های مختلف تهیه و آموزش این واژه‌ها در کتاب فارسی مورد توجه قرار گیرد. با توجه به رشد آموزش‌های مجازی و استفاده از رسانه‌های الکترونیکی در آموزش، بهتر است واژه‌های پایه‌ای مورد نیاز در آموزش‌های الکترونیک، مانند: کد کاربری، واژه‌ی عبور، شبکه‌های آنلاین، شبکه شاد، دانلود، آپلود، بارگذاری، اشتراک، ارسال تصویر، ارسال صدا، نرم‌افزار، خود مراقبتی، امنیت در فضای مجازی و .... مورد آموزش قرار گیرد. با توجه به نیازهای آموزش‌های مجازی، آشنایی مقدماتی با الفبای انگلیسی و اعداد لاتین نیز در دوره ابتدایی ضروری به نظر می‌رسد. به‌طور کلی می‌توان گفت: وضعیت مطلوب واژه‌آموزی، آموزش واژه‌هایی است که دانش‌آموز بتواند در دنیای مدرن ضمن فراگیری زبان مادری و هویت‌ساز خود و حفظ میراث فرهنگی با دیگران به خوبی ارتباط موثر برقرار کند و نیازهای خود را در این زمینه برآورد و به رشد و تعالی دست یابد.

۳.۵. سؤال سوم پژوهش: وضع مطلوب راهکارهای واژه‌آموزی در کتاب‌های درسی فارسی دوره ابتدایی چگونه است؟

با توجه به اینکه زبان مهمترین ابزار ارتباط در زندگی جمعی و مبنای تفکر در انسان است، باید متناسب با زندگی اجتماعی که پویا و در حال تغییر و دگرگونی است، پیوسته به روز شود و در آموزش‌ها نیازهای آموزشی آینده دانش‌آموزان مورد توجه قرار گیرد. با توجه به رشد سریع علم و تکنولوژی و گسترش بسترهای آموزش‌های مجازی، نیاز به حفظ هویت فرهنگی و میراث فرهنگی در زبان‌آموزی باید مورد توجه قرار گیرد. سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی، به عنوان معیاری مهم در تعیین واژگان‌های ضروری برای آموزش در دوره‌های تحصیلی لحاظ گردد. این یافته‌ها با نتایج غلامیاری (۲۰۱۸)، عبادی، و کیلی‌فرد و بهراملو (۲۰۱۴)، بی‌جن‌خان، نصری و جلائی (۲۰۱۴)، دادرسی (۲۰۱۲)، حبیب‌وند (۲۰۱۰)، متیوز (۲۰۱۸)، نیشن (۲۰۱۴) و امیریان و مؤمنی (۲۰۱۲) همخوانی دارد. این پژوهشگران به این نتایج دست یافتند: یکی از عوامل تاثیرگذار بر یادگیری، کیفیت طراحی کتاب درسی است. کتاب درسی باید به گونه‌ای ساختاربندی و طراحی شود که اطلاعات مورد نظر را به سهولت به مخاطب منتقل کند و شرایط لازم برای خودآموزی را فراهم نماید. «شکل اصلاح‌شده‌ی فرهنگ (بی‌جن‌خان و محسنی) ۳۴ درصد از کلمات پیکره‌ی ما را پوشش می‌دهد و واژگانش از گستره‌ی مطلوبی برخوردارند. بنابراین، می‌توان با اصلاح این فرهنگ به تدوین فهرست واژگان پایه‌ی فارسی اقدام کرد. می‌توان از این فهرست در امر هدف‌گذاری برای آموزش زبان فارسی و سطح بندی فراگیران و محتوا استفاده نمود. این ابزار می‌تواند تهیه‌ی آزمون‌های دانش‌واژگانی و توانش فارسی را تسهیل نموده، در

شناسایی واژگان علمی و تخصصی فارسی نیز به ما کمک کند.» (بی جن خان و محسنی). پیکره رسمی و محاوره‌ای از نظر واژگانی به دو جامعه آماری متفاوت تعلق دارند. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که می‌توان از سطوح بسامدی واژگان رسمی و محاوره‌ای فارسی‌زبانان برای ارزیابی مهارت واژگانی فارسی‌آموزان استفاده کرد. طبقه‌بندی چندگانه موضوعی واژگان پایه فارسی، ابتکاری است برای کاربرد مطلوب واژگان پایه به ویژه در تالیف کتاب‌های درسی و آموزش دانش‌آموزان ابتدایی به کمک واژه‌هایی به زبان فارسی و آشنا در همه مناطق ایران و با هدف یاری‌رساندن به ارتقای کیفیت آموزش در یک نظام آموزشی متمرکز. در این طبقه‌بندی، واژه‌ها در برخی موارد در بیش از یک طبقه قرار گرفته‌اند. علاوه بر معنای فرهنگنامه‌ای، معنای استعاری نیز در تخصیص واژه‌ها به موضوعات مورد نظر قرار گرفته است. از سوی دیگر می‌توان گفت هر موضوع زمینه و بافتی است برای کاربردی تازه و نیز معنایی دیگر به واژه می‌بخشد. موضوعات انتخاب شده، خود می‌توانند موضوع آموزش نیز باشند (Dadras, 2012). میان دو فن «برجسته‌نمایی» و «پرکردن جای خالی» از حیث تأثیر یادگیری تفاوت آماری چشمگیری وجود ندارد. فن «برجسته‌نمایی» از حیث تأثیر یادگیری نسبی، برتری آماری چشمگیری بر فن «پرکردن جای خالی» دارد. فن «برجسته‌نمایی» از حیث ارزش زمانی، برتری آماری چشمگیری بر فن «پرکردن جای خالی» دارد. دسترسی زبان‌آموز به یکی از واژه‌های هم‌خانواده را می‌توان به معنی دانش او از واژه و سایر صورت واژه‌های آن دانست. در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت: ویژگی علم، پویایی و رشد و بالندگی آن است، واژه‌آموزی ابزار اصلی فراگیری علوم و مبنای ارتباطات و تفکر در افراد است. به کارگیری واژه‌ها خود موجب زاینده‌گی بیشتر آنها می‌شود و تغییر و دگرگونی جهان هستی و زندگی اجتماعی موجب می‌شود تا نیاز به تولید واژه‌های جدید و آموزش آنها به سوادآموزان و دانش‌آموزان شکل بگیرد. حرکت موازی شبکه‌های اجتماعی در کنار بسترهای آموزش رسمی هر کشور، موجب می‌شود تا ضمن برقراری تعامل بین این دو مسیر از هویت و امنیت فضای حقیقی آموزش محافظت شود و توان مقابله با تهدیدات ایجاد گردد. از این رو واژه‌آموزی متناسب با هر زمان و مکان دارای تفاوت‌هایی خواهد بود و نمی‌توان لیست ثابتی از واژه‌ها تهیه و برای چندین سال متواری به دانش‌آموزان آموزش داد و روش‌ها و راهبردها را به عنوان معیاری مطلق و بی‌نیاز از تغییر دانست. بنابراین وضعیت مطلوب واژه‌آموزی و استفاده از راهبردها، پیوسته در حال تغییر و تابع شرایط زمانی و مکانی و فرهنگی و جغرافیایی است. از این رو وضعیت مطلوب واژه‌آموزی، وضعیتی است که متناسب با نیازهای حال و آینده دانش‌آموزان باشد و جوابگوی نیازهای دانش‌آموزان در مهارت‌آموزی در فراگیری علوم مختلف و ارتباطات باشد.

۷. نتیجه‌گیری

وضعیت واژه‌آموزی در کتاب‌های فارسی دوره اول ابتدایی تا حدود زیادی مطلوب و متناسب با نیازهای سوادآموزی و مهارت‌آموزی دانش‌آموزان است. واژگان مورد نیاز در فراگیری دروس مختلف به دانش‌آموزان آموزش داده می‌

شود. در آموزش واژگان از راهبردهای مناسبی همچون استفاده از متون جذاب و حاوی نکات تربیتی و اخلاقی، تصویر سازی مناسب، تنوع بخشی به تمرینات، واژه‌سازی، بخش های گوش کن و بگو، به دوستان بگو، بگرد و پیدا کن، بازی، نمایش و حکایت استفاده شده است و دروس در حیطه‌های آموزشی مفید و لازم سازمانبندی شده‌اند. با توجه به تغییرات سریع زندگی اجتماعی و رشد علم و تکنولوژی، واژگان مورد نیاز دانش‌آموزان پیوسته در حال تغییر است و متناسب با تغییرات و نیازهای روز و آینده دانش‌آموزان باید تغییر کند. باید همزمان مهارت های خوانداری و نوشتاری و مهارت های فرازبانی (تفکر، نقد و تحلیل) مورد توجه قرار گیرد. سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی، به عنوان معیاری مهم در تعیین واژگان‌های ضروری برای آموزش در دوره های تحصیلی لحاظ گردد. یافته‌های این پژوهش بیانگر این است که، وضعیت مطلوب واژه آموزشی در دوره ابتدایی به این صورت است که، واژگان پایه و اساسی، برای فراگیری مهارت های سوادآموزی و سایر مهارت‌های پایه‌ای مورد نیاز در آموزش، دروس دیگر باید به دانش‌آموزان آموزش داده شود. با توجه به رویکرد برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی در تحقق هدف غایی نظام تعلیم و تربیت و رسیدن به شکوفایی فطرت الهی و توجه به پنج عنصر علم، تفکر، ایمان، اخلاق و عمل و همچنین چهار عرصه (خود، خلق، خلقت و خالق) در تعلیم و تربیت، باید آموزش واژگان صورت گیرد. باید همزمان مهارت های خوانداری و نوشتاری و مهارت های فرازبانی (تفکر، نقد و تحلیل) مورد توجه قرار گیرد.

فهرست منابع:

- دادرس، محمد. (۱۳۹۱). طبقه‌بندی چندگانه موضوعی واژگان پایه فارسی، فصلنامه مطالعات برنامه درسی، دوره ۷، شماره ۲۷، ۶۶-۸۸.
- دبیرخانه شورای عالی آموزش و پرورش (۱۳۹۱). برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران. وزارت آموزش و پرورش.
- ساغروانیان، سیدجلیل (۱۳۹۰). فرهنگ اصطلاحات زبانشناسی: موضوعی-توصیفی. مشهد: نشر نما.
- صناعتی، مرضیه. (۱۳۹۱). بررسی کاربرد واژگان پایه در چند فرهنگ فارسی دبستانی، فصلنامه مطالعات برنامه درسی ایران، سال هفتم، شماره ۲۷، ۱۳۶.
- ضرغامیان، مهدی (۱۳۷۱). واژگان خوانداری کودکان دبستانی ایران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد (زبان‌شناسی همگانی)، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- علاقمندان، جعفر. (۱۳۷۹). واژگان پایه در خدمت ادبیات کودک و برنامه‌ریزی درسی. ارائه شده به نشست مخاطب‌شناسی در ادبیات کودکان و نوجوانان، تهران، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، ۶ بهمن.
- کلباسی، ایران (۱۳۹۳). ساخت اشتقاقی واژه در فارسی امروز. چاپ دوم، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، پاییز.
- مشکوٰه‌الدینی، مهدی (۱۳۹۳). توصیف و آموزش زبان فارسی. مشهد: انتشارات دانشگاه فردوسی.
- نعمت‌زاده، شهین و دیگران. (۱۳۹۷). واژگان پایه، واژه‌های پلکانی پایه اول، ضمیمه گزارش پژوهشی یافته‌های طرح واژگان پایه فارسی (گزارش طرح) تهران: وزارت آموزش و پرورش، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی.

References:

- Adams, M. J** (2016), *Beginning to Read: thinking and learning about print*. Cambridge, MA: MIT press, p236.
- Alaghemandan, Jafar** (2000), Basic vocabulary in the service of children's literature and curriculum planning. Presented to the meeting of Audience Studies in Children and Adolescent Literature, Tehran, Center for Intellectual Development of Children and Adolescents, 6 Bahman. [in persian]
- Beck, I. L., McKeown, M. G., & Kucan, L.** (2017), *Bringing words to life*. New York: Guilford.
- Coady, J** (1997), L_ vocabulary acquisition: a synthesis of research. In J. Coady & T. Huckin (Eds.), *Second language*
- Dadres, Mohammad** (2012), a research entitled "Multiple Thematic Classification of Basic Persian Vocabulary", *Curriculum Studies Quarterly*, Volume 7, Number 27, pp. 66-88. [in persian]
- Kalbasi, Iran** (2013), *Derivational construction of words in Persian today*, second edition, Tehran: Research Institute of Humanities and Cultural Studies, Autumn. [in persian]
- Meshkatodini, Mehdi** (2014), *Description and teaching of Persian language*, Mashhad: Ferdowsi University Publications. [in persian]
- Nation, I.S.P. and Waring, R.** (1997), Vocabulary size, text coverage and word Lists', in Schmitt, N. and McCarthy, M. (Eds) (1997), pp. 6-19.
- Nemat-zadeh, Shahin and others** (2017), Basic vocabulary, first grade stair words, appendix to the research report on the findings of the Persian Basic Vocabulary project (project report), Tehran: Ministry of Education, Educational Research and Planning Organization. [in persian]
- Richards, Jack and others** (1986), *Longman Dictionary of Applied Linguistics*. London: Longman.
- Secretariat of the Supreme Council of Education** (2013). *National curriculum of the Islamic Republic of Iran*. Ministry of Education. [in persian]
- Sagharvanian, Seyed Jalil** (2012) *Dictionary of Linguistic Terms: Thematic-Descriptive*, Mashhad: Nashanma. [in persian]
- Sanaati, Marzieh** (2012), Examining the use of basic vocabulary in some elementary Persian languages, *Journal of Curriculum Studies*, 7th year, number 27, p. 136. [in persian]
- Simpson, J.** (1988), *The New Vocabulary of English*, in Stanley, E.G. and Hood, T.F. (Eds) *Words* (Cambridge: D.S. Brewer), pp.143-52.
- Stahl, S. A.**(1987), Three Principles of Eeffective Vocabulary Istruction . *Journal of Reading* 29: 662-668.
- Sternberg, R. J.** (2017), Most vocabulary is learned from context. In M. G. McKeown & M. E. Curtis (Eds.), *the nature of vocabulary acquisition* (pp. 89-105). London: Lawrence ErlbraumAssociates.
- Zarghamian, Mahdi** (2011), *Reading Vocabulary of Iranian Elementary School Children*, Master's Thesis (General Linguistics), Research Institute of Humanities and Cultural Studies. [in persian]